

САҢА ОЛОХ

Алтынны
8 күнэ
суббота

№№ 110-111
(9327-9328)

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурапчы үчүчүк таһаа

Доруобуйа харыстабыла

ДЫИЭ-КЭРТЭН БЫРААҢА – ИННИКИ КИРБИИ БЫРААҢА

(РФ Президентэ В.В. Путин этинтин дүүлдээнин)

1. ФАП-тар фельдшердэрэ, участковой балыһалар, врачебная амбулаториялар быраастара, улуус киинин участковой терапевтара, педиатрдары – бу дьон доруобуйатын араҥаччылааһын, ыарылары сэрэтин уонна эмтээһин инники кирбиитин байыастара.

Кинилэр үтүө суобастаах, айымнылаах, көдүүстээх үлэлэриттэн дьон доруобуйага улахан тутулуктаах. Сэри кэнниттэн тэриллэн кэлин 10–20 сылларга үлэтин үтүө түмүгэ көстөн барбыта. Биһиги республикабытыгар 70–80 сылларга үтүө түмүктэр бааллара. Ол эрэри, сотору доруобуйа харыстабылыгар үп тиийбэтэ ити сабалааһыны мөлтөппүтэ. Кэлин салааны үбүлээһин регионнарга, муниципалитеттарга бэриллээбиттэн маннайгы сүһүөх тиһик, ордук тыа сириг эмп тэрилтэлэрэ өссө издэбиттэрэ. Балыһалар, ФАП-тар дьизэлэрэ-уоттара айгыраабыттара. Сааа оборудованиенан, аппаратуранан хааччылы кэмгэр кыаллыбат буолбута. Оннообор ыарыһахтары сөптөөх аһынан-таһаһынан, эминэн хааччылыга үп тиийбэтэ. Быраастар, фельдшердэр, медсестралар хамнастара тыыннаах олорор да таһымна тиийбэккэ издэппитэ, кинилэр ааттара-суоллара (престижтара) сирээ суох түспүтэ. Кыһаллан, айымнылаахтык үлэлииргэ төрүөт суох буолбута. Итини көрө-билэ сылдьан эдэр, институту сана бүтэрбит специалистар – быраастар бу тэрилтэлэргэ кэлбэт буолбуттара. Итинник балаһыанньа аны федеральнай стандарты киллэрэн ФАП-ры, балыһалары сабынан, куйкаларын, штаттарын сарбыйынан өссө дириктэлибитэ. Үп тиийбэтин булгуччулаах медицинскэй страховканан (БМС) көмөлөһүннэрэн сабыахха диэн буолбута эрэли санаа курдук толорбото – үп баар да ситими чөл тутарга тиийбэтэ. Манник балаһыанньа атын, оннообор киин уобаластарга салбанар. Ол медицинскэй общественность, нэһилиэмньэ долгуйуутун үөскэппитэ. Араас каналынан Президентэ, Правительствоа суһал көннөрөр дьаһаллары ыларга этиилэр, модьуйуулар кирибиттэрэ. Кэлин государствот арыый кыабыран итинник балаһыанньаны көннөрөргө сорунуу хайбаллаах дьаһала. Бу дойдуну демографическая кризистэн – государствоба кутталлаах балаһыанньаттан таһаарарга туһуламмыт норуокка өйдөнөр, сөптөөх политика буолар. Кэлин тыа сириг –

маннайгы тиһилик эмин тэрилтэлэрин диэки хайыһы баар буолуох курдук. Ол курдук, кэлин абыһах сылга Горнайга, Чоккурдаахха, Өлүөхүмэс, Ленскийга, Чернышевскийга, биһиэхэ, Чурапчыга, киин балыһалар таас, аныгы типовой дьизэлэрэ тутулуннулар. Сотору Аммага сандаарыа. Медицинскэй оборудованиенан, компьютернай оргтехниканан хааччылыгы тубуста. Санитарнай автомашиналар көбүчү кэллилэр. Медицинскэй институту бүтэрээччилэри кытта дуогабардаһы олохтонон уонна анааһын сөргүтүллэн тыа сиригэр кэлэр буоллулар. Мин быйыл кыһын республика хирурдарын конференцияларыгар “эмтиир үрдүк технология медицина сайдытын көрдөрөр дири сөп. Атын өттүнэн, кардиохирургия кэни, чэчирий туруута доруобуйа харыстабылын тэрээһинэ мөлтөбүн көрдөрөр дьизэлэххэ хайдаһы? Үрдүк технологиянан үлүһүйэн эмтиир-сэрэтэр ситим маннайгы тиһигин мөлтөтөххө ыарыһалар тэнийэ, диригин, кардиохирургияга наадыһы дексе кэни туруо буолбат дуо?”, – дьизиллэр сонньуйбуттара эр...

2. Тыа учаастагы бырааһа – дьиз-кэргэн бырааһа этэ.

Биһиги республикабытыгар 60-с сыллартан нэһилиэмньэ быраас көмөтүн чугаһатар инниттэн нэһиликтэргэ быраастаах учаастактар аһыллыбыттара. Манна сыһаа олохтоох бэйэ ыччатыттан идэсэ бэриниилээх – энтузиаст, күһэллэн да туран элбэс билэр, сатыыр дьин-чакчы дьиз-кэргэн быраастара баар буолбуттара, билигин да бааллар. Холубур, биһиги улууска 1968 сыллаахха Хоптобо Диригэр участковой балыһаны маннай аһан, ылсан үлэлээн нэһилиэгин хас биридии ыалын дьонун доруобуйатын туругун, олоһор-дьаһаар кыһалбаларын биэс тарбаһын курдук билэн, 13 сыл үтүө түмүктээхтик үлэлээн, кинилэр билиинилэрин ылан РСФСР үтүөлээх бырааһа үрдүк ааты ылбыт Ананьев Семен Максимович оннук быраас этэ. Кини кэнниттэн итинник үрдүк таһымы түһэрбэккэ үлэлээбит ССРС доруобуйа харыстабылын туйгуна Павлов Данил Васильевич эмиз дьон-сэргэ, нэһилиэк кыһалбатын кыһалба оностон, дьин бэриниилээхтик, таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Оттон ыаллыы Мэнэ-Ханалас улууһугар РСФСР үтүөлээх бырааһа Лидия Ефремовна Ефремова Наахараба 40-ча, СР үтүөлээх бырааһа Федора Михайловна Барабанова Бүтэйдээххэ 35-с сылын үлэли олорон, хайдах дьиз-кэргэн бырааһа

буолуохтара суоһай? Кини сөбөр-махтайар, сүгүрүйэр дьин хорсун быһыыны оноро сылдьар дьиннээх аанньаллар буолбатахтар дуо?

3. Учаастак бырааһыгар таһаарылаах үлэс кыахта биэриэххэ.

Сылга бэлэмнэнэр 44 уопсай практика бырааһыттан ординатураба хаалан, ыым-сыым буолан, өтөр кэминэн бары быраастаах учаастактары, поликлиникалары буолуур кыаллыа суоһа. Лыготнай эминэн хааччылыгы ыараабытын (волокататын) фармацевтарга – аптекаба биэриэххэ. Ол арбаа дойдугарга кыаллар эбит. Булгуччулаах медицинскэй страховкалааһын биридии ыарыһы эмтээһини сонноон кыаһылааһа. Биһиги министэри В.Л. Александров “Саха сирэ” хаһыакка б. дь. балаһан ыйын 3 күнүнээби нүөмэригэр биэрбит интервьютыгар сөпкө да эппит: “Билигин ыарыһы буолбакка, хас биридии кини доруобуйатын туругун страховкалааһын сүрүн хайыска буолуохтаах.” Быраас БМС ирдэбилинен биридии ыарыһан буолбакка медицина корифейдара туруорар тулхадыйбат ирдэбиллэринэн хас биридии тус-туһунан эттээх-сииннээх (конституциялаах), өйдөөх-санаалаах, удууор дьизэтээх, олорор-үлэлиир усулуобуйалаах, атын (элбэх да буолуон сөп) арыаллыыр ыарыһаах чопчу киһини-ыарыһаы эмтиэхтээх.

Учаастак бырааһын үлэтэ тахсылаах буолуутугар үлэлиир дьизэтэ-уота, балыһата, амбулаторията аныгылыгы толору хааччылылаах, табыгастаах буолуохтаах. Билигин сорох киин регионнарга дьиз-кэргэн бырааһыгар олох аныгылыгы проегынан офиһы уонна олорор дьизин тутан биэрэллэр эбит. Дьэ, бу үчүгэин. Биһиги улууска участковой балыһалары, амбулаториялары саналыы туттуттара хайбаллаах дьаһала. Били “күүдээх түүлэннэбинэ “ычча” диригини”, улахан контуруола суох, ким хайдах санырынан, үксүгэр балыһаба сөччө сөбө суох бырайыагынан тутуу буолбута. Аны ыксалынан, сабыта быраһан тутуу буолан, хаачыстыбата үксүгэр мөлтөх буолааччы. Онон, мантан иннэ Минздрав тустаах сулууспа тэринэн, контуруолугар ылан сүрүннүүрээ наада буолла быһыылаах. Үөрэбирийн министрствотыгар итинник сулууспа баар.

А. ПЕРМЯКОВ, физиотерапевт-быраас.
Чурапчы сэл.

Интернат-оскуола сонуннара

Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО быйылгы үөрэх дьылын тэрээһиннээхтик саҕалыйар. Директор Н.Н. Гуляев үлэсэ, үөрэххэ сана тэрийиилэри, сорукары туруорар.

Ол курдук, үөрэх сана дьылын спортивнай томторго үлэлиир үөрэх, итии кыһалара: “Чуораанчык” дьаһыла-саад (сэбиздиссэй А.А. Захарова), интернат-оскуола (директор Н.Н. Гуляев), ЧГФКСИ (ректор И.И. Готовцев) бири ситим үөрэхтээһин үлэтигэр олобуран бири санаанан үөрүүлээхтик атаардылар.

Интернат-оскуола быйылгы выпускниктарын үрдүк үөрэх кыһатыгар кириилэрэ улууска үрдүгүнэн бэлиэтэннэ.

Уопсайынан, кэнники сылларга бу оскуолаба үөрэнэ-сайда кэлиэн баҕалаах оҕолор ахсааннара биллэ элбири. Быйылгы үөрэх сылыгар 430-ча оҕо үөрэнэ-эрчиллэ сылдьар.

xxx

2005 сылга оҕолорго сайымны сыннааланы тэрийиигэ улуус иһигэр тэриллибит спортивнай-чэбдигирдэр хайысхаба биһиги оскуолабыт 2-с миэстэни ылла. Былырын эмиз бу хайысхаба улууска кыайан, республика көрүүтүгэр 1 миэстэни ылан Россияга кыттарга этии кирибитэ.

Кыыс Амма кэрэ миэстэтигэр турар “Дабаан” оҕо спортивнай-чэбдигирдэр лааһыр үлэлээбитэ 15 сылын былырын бэлиэтээбитэ. Сыллата лааһыр материалнай-технической базата бөбөргүүр, элбири. Ол курдук, тустар оҕолорго эрчиллэр сир

– ураһа уонна балаһан эһиһиги сайын үлэсэ кириэрэгэ бэлэмнэр. Онтон кэлин хас биридии отделение балаһан тутар былааннаах.

Бу түгэннэ бири бэлиэтиир тобоостоох, тутуу үлэтигэр барытыгар оскуола эр дьонно бири санаанан үлэлээбиттэрэ буолар.

xxx

Тыа сириг оскуолаларын аныгылыгы, тупсаһай таас тутууларынан үлэлэтэргэ СР Президентэ уонна Правительство олоххо киллэрбит программаларынан элбэх сана тутуулар киридилэр. Олор истэригэр биһиги Чурапчыбытыгар сана таас оскуолалар кирибиттэрэ. 2003 сыллаахха үйэ уһулчулаах тренера Д.П. Коркин 75 сылынан биһиги оскуола-интернатпыт бу программаба кириэн, проектной сметнай документацияба бу сылга ааста. Онон 2010 сылга дьылы тутулан бүтэрэргэ, Правительство председателэ Е.А. Борисов “Реализация перспективного развития улуса” программанан протоколга киллэрдэ. Бу улахан, кэскиллээх үлэни оскуола выпускнига, попечитель, “Цетроснаб” генеральной директора М.Н. Матвеев бэйэтин баба санаатынан, үбүнэн көмөлөһөн саҕалаата. Бу сылга сваята, баалката түһэн бүтүөхтээх. Свая баар буоллаһына, оскуола тутуута түргэтиэ диэн попечитель этэр.

Лариса НЕУСТРОЕВА. Д.П. Коркин аатынан Чурапчытаагы республиканской спортивной орто интернат-оскуола.

ХАЛТАРААН КЭМИГЭР СЭРЭБИ КҮҮҮҮРДҮҮ!

2005 сыл 9 ыйын түмүгүнэн ГАИ линиятынан уопсайа 1696 административнай кэһин бэлиэтэннэ. Транспоры итирик туруктаах ытыгы билигин даһаны суол быраабылатын кэһингэ саамай ыарахан ыстатыйанан буолар. Манник түбэлтэсэ буруйдаах техниканы ытыар бырааба мировой суут көрүүтүнэн 1,5–2 сылга дьэри быһыллар. Этиллибит кэм иһигэр улууска 90 киһи арыгы испит туруктаах транспоры ытыан административнай эппизккэ гардылыннылар.

Суол халтархайынан техниканы илдэ сылдьар гражданныр суол быраабылаларын тутуһан сэрэхтээх буоларгытыгар ынырабыт. Сэрэби уонча болбомтону ордук оскуолалар, уһууааннар, дьон сылдьар сирдэригэр күүһүрдэргитин умнуман.

ГАИ отделенията.

Муниципальной тэриллии быыбары буолара 7 хонук хаалла

СЫЫСТАРЫАХХЫТ СУОБА!

Маарыкчааннаабы уокурукка-депутатка кандидатынан турбут бастыг дьоннортон биридэстэрэ Екатерина Семеновна Иванова буолар. Салыһыа олохтоохтор кинини бэйэтин, үлэтин, оҕорун бэркэ истэ-билэ сылдьылар. 1981 сылтан "Улыбка" уһуйаанга итээччин, онтон 1986 сылтан сибидиссийинэн үрдүк таһаарылаахтык үлэлиир. Екатерина Семеновна үрдүк үөрэхтээх, туйгун категориялаах, РФ норуотун үөрэҕиритин туйгуна, "2000 сылга 2000 үтүө дьыала" бэлэтин хаһаайката. Кини билиилээх, ылымнарыйлаах тыллаах, ирдэбиллээх салайааччы.

Салайар уһуйаанын үлэтин ситиһиитэ улууска, республикага, Россияга тийэ биллэнэ. Сагалтан сана сүүрээһин, хайыскалар олоххо киллэриллэн, кини билиилээх, ылымнарыйлаах тыллаах, ирдэбиллээх салайааччы. Салайар уһуйаанын үлэтин ситиһиитэ улууска, республикага, Россияга тийэ биллэнэ. Сагалтан сана сүүрээһин, хайыскалар олоххо киллэриллэн, кини билиилээх, ылымнарыйлаах тыллаах, ирдэбиллээх салайааччы.

Республика үөрэҕиритэ сайдар кэскилин туһугар үлэлээ сылдьар. Биир тылыннан эттэххэ, Екатерина Семеновна баай олохтоох, саалаабыт дьыалатыгар бэринилээх, активнай позициялаах, аныгы көрүүлээх, амарах дууһалаах үтүө үлэһит кини быһытынан, бу уустук саалааһын кэмгэр саамай сөптөөх кандидатынан буолар. Нэһилиэк сайдыытыгар өйүн-санаатын түмө, үлэс боллурдугар кэскиллээх сулуу тутуһуо дьэн эрээн турар Маарыкчааннаабы уокурук быыбардааччыларга куолаһытын кини туһугар биэрэргитигэр ынырабыт. Сыыстарыаххыт суоба.

Көбүлүүр бөлөх.

ТУРУУ ҮЛЭНИТ, ТУИГУН БЫРААС – ДЬОҢУННААХ КАНДИДАТ

Бэйэни салайыныы бэрэстэбинэллээх органнын депутаттарын талыыга Чараннаабы уокурукка 4 депутатка 6 кандидат турда. Кинилэртэн биһиги түөлбөбүтүгэр биир саамай ытыктанар кининэн Александр Александрович Попов буолар.

Александр Александрович Попов 1951 сыллаахха Нам бөһүөлүгэр төрөөбүтэ. 1978 сыллаахха СГУ медицинский факультетын ситиһилээхтик бүтэрэн, 1978–79 сс. интернатуратын отоларингологика барбыта. 5 сыл Ленскайга лор бырааһынан үлэлээн баран 1984 сыллаахха дойдутугар Чурапчыга кэлэн таһаарылаахтык үлэли оҕорор.

Александр Александрович лор эрэ быраас быһытынан буолбакка киин баһыһабыт материалнай-техникалык базата сайдарыгар элбэи киллэрибит кини буолар. Ол курдук 1994 сыллаахха бэйэтин көбүлээһининэн уонна үбүнэн ыарыһах дьонго тыһын боллурдугу быһаарар "Пункт переливания крови" дыһитин-уотун илтиһинэн-атабынан тутан оҕорбута, оборудованиетын булбута. Доноркай үлэни илтиһэн-саалаан, үгүс элбэх сырдатар-үөрэтэр үлэни ыыппыта. Бу сыллар устата элбэх доноры бэлэмнээтэ, ол иһигэр 20 Россия Бөһүөлүгэр донор баар буолла. Донордар көмүскэллээх буолалларын, харчынан төлөбүрдэрин, льготаларын, араас таһымнарга итээһиннээхтик туруорсан ситиһэр.

Александр Александрович үрдүк категориялаах лор врач, талаан тарбахтаах специалист буолан, араас көрүтүлүү уустук операциялары оҕорор. Кини үгүс сылларга сырылаах үлэтэ 1988 "ССРС доруобуйатын харыстабылын туйгуна", 2003 "РФ доруобуйатын харыстабылын үтүөлээх үлэһит" наҕараадаларынан бэлэстэминтэ.

Александр Александрович үлэтинэн эрэ мунурдаммат, илээн хэмигэр тахсырдымнан дьарыктанар. Үгүс сылларга муспут баай коллекциятын музей оҕорон 2003 сылтан үлэлэтэр, онно кирибит үлэ бэлэстэминтэ сыйалга туттулар. Тахсырдымнаа элбэх республиканскай конкурстар кыайылаахтара. Үүнэн иһэр көлүөнэ төрөөбүт айылгытын харыстын, тапты үөрэнэргигэр элбэх кылаатын киллэрэр. 2005 сылтан Чурапчытаагы орто оскуолага пневматическай винтовканын ытыы секциятын спонсор.

Александр Александрович кэргэнинээн Ульяна Дмитриевна кыыһы быраас идэлээхтэр, 3 оҕолордоох, сис ыаллар. Улахан кыыстар төрөппүттэрин утумнаан медицинский факультет үгүс курсугар үөрэнэр.

Бэйэни салайыныы систематыгар кириһиэ бюджеттан ханнык эйгэрэ, төһө үл-харчы бэрэһинэ быһаарыы депутат бастагы сүрүн боломуочуһа буолар.

Александр Александрович өр сылларга доруобуя харыстабылын эйгэтигэр үлэлиир кэмгэр страховой медицинага кириһиэ, төлөбүрдээх эмтээһиниэ харчы-үл көрүһүннээх бэлэстэминтэ сөптөөхтүк дьаһаны, кэһээсиктин даһаны туруорсууга, кэлэһиниэ сөптөөх кининэн буолар. Ханнык баҕарар боллурдуга тыһынан буолбакка, бэйэтин дьоруунан тугу барытын хаһаайыстыбаныдык, илтиһинэн-атабынан тутан оҕорорун сөбүлүүр.

Кандидат үлэтин хайыскалары:

1. С. Сергеев, "Балыһа алаһа", Чаран уулуссаларыгар уу ситиһэ кэлэрин ситиһи.
2. Уулуссалар араас буолууларыгар, Чурапчы күөлүн биэрэһин ыраастаһыныга, бөөрөгүтүгэр үлэлэһи.
3. Уулуссалар сырдаттыны ситиһи.
4. "Мини" ово саадын тутуутугар көмөлөһүү.
5. Тыа-сири эйгэтигэр үлэли кэлбит медиктэр оҕорор, эмтиир усулбууларга туһарын, социальнай көмүскэллээх буолууларын, олохсугу боллурдугар үлэлэһи.

Утумнаахтык үлэлэһи дьэн, бары быыбардааччылары элпэһиннээхтик сыһыаннаһан, куолаһытын биэрэргитигэр ынырабыт.

Киниэхэ эрэнэбит

Попова Фаина Ивановна 1960 сыллаахха төрөөбүтэ. Бииргэ төрөөбүт үһүлэр. Аҕата Чирков Иван Львович Мырылаттан, ийэтэ Фаина Иннокентьевна Арылаахтан төрүттээхтэр. 1977 сыллаахха Дириг орто оскуолатын ситиһилээхтик бүтэрэн баран, Тулаага эргээн училищетыгар үөрэххэ киирэн биир сыл үөрэнэн, продавец идэтин ылбыта. "Якутголь" Кангаластаабы эргэһин отделиһыгар 2 сыл продавецтаабыта. 1980 сыл сэттиннэ ыйтан Чурапчы райсоһуон универмагар таһас отдели сибидиссийинэн киирбитэ. 1986 сылтан Чурапчы эргинэр предпритиетин товаровединаһан аһамыта, онтон 1990 сылтан старший товаровединаһан үлэлэһи. 2003 сылтан "Маарыкчаан" ПО эргиниэ солбууааччы председателиһан үлэлиир.

1987 сыллаахха Новосибирскайдаагы потребительской кооперация институтун кэтэһтэн үөрэнэн ситиһилээхтик бүтэри. Фаина Ивановна эдэр саһылтан активнай общественник, комсомол, профсоюз активнай тэрийэһиниэ. Комсомольскай тэрилтэ секретарынан сылдьан оройуон комсомолун бюротун чилиһинэн быыбардаммыта. 1998 сылтан "Маарыкчаан" ПО профкомун председателиһан бэйэтин үлэтин таһынан үлэлиир. Элбэх тэрийэһиниэ – профессиональнай бырааһынныктары, ветераннары кэһээһиниэри у.д.а. үгүгэйдик тэрийэн үлэлэтэр, ветераннар махталларын ылаһыын ылар. Итин таһынан улахан тэрилтэ үөрүүтэ-хомолтоһо үгүс, онно барытыгар болломто ууран, профком быһытынан ис сүрүһиттэн көмөлөһөр, сүрүннэһэр. Улуустаагы дыһтар комитетын чилиһиэ, "Холбос" реском профсоюзун президиумун чилиһиэ.

Үс оҕолоһо үһүн студенттар. Кэргэнэ Попов Егор Егорович – предприниматель. Поповтар улууска биллэр чөл олохтоох, эйэлээх дьыа-кэргэн буолаллар.

Фаина Ивановна эргиниэ тэрийэһи, специалист быһытынан сылтан сыл үүнэн-сайдан иһэр. "Маарыкчаан" ПО ситиһилээхтик үлэлиир биир төрүөтүнэн розничнай эргэһи – табаар эргиниэ (оборота) улаатыһа буолар. Онуоха төһүү

ИННИКИ КҮӨННЭ ЭДЭРИ ТАҢААРЫАХХА!

Эр киһи олоһуоһу этээххэ, орто дойдун олоһун оҕоросчунан айылган төрүүр. Аал уотун арчылаары, тизгэһиниэ тизгитиһиэри, алаһыгар аатыраары. Саха ыалын хаһката-дурдута буолан, удыруун уһааһаары. Билигин бэйэни салайыныыга киирэр элпэһиннээх уонна быһаарылаах түгэһиэр тизгэн кэллэр. Эдэр дьон уйаннарын, хатаннарын көрдөрөр кэмнэрэ уолдаһа, кинилэр инники күөһкэ таһсан, бэйэлэрин күүстэрин-уохтарын, өйдөрүн көрдөрүөхтээхтэр.

Оннук кининэн Новгородтаабы уокурукка депутатка кандидатынан бэйэтин идэтигэр бэринилээх, чин билиилээх, үлэһит баһыһа уолурутубут, тэрийэр доһурудаах эдэр кэһиһлээх ууһутал Иосиф Яковлевич Лавров турда.

Кини 1974 сыллаахха Одьулуун нэһилигэр күн сири көрбүтэ. Ийэтэ – Ульяна Дмитриевна 12 оҕолоһо Герой-ийэ, хоту көһөрүлүү кыттылааһа, аҕата – Яков Иванович тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ. Төрөппүттэр саастарын туһары үлэни өрө тутан, харыларын күүһүнэн үлэлээн олоһу тыа ыла.

Иосиф орто оскуолаты 1991 с. бүтэрээт, төрөөбүт нэһилигэр 2 сыл фермага, биир сыл Чурапчытаагы ЖЖХ көһарынан үтүө суобастаахтык үлэлэһи. 1994 с. Дьокуускайдаагы педучилище филиалыгар Чурапчыга үөрэнэ киирэр. 1997 с. училищени ситиһилээхтик бүтэрэн, С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар "Үрүн Уолан" дьэн ааттаах уолу туһунан үөрэгэр предмет учууталынан үлэлиир. Уол, эр киһи айылбаттан бэриллибит уратытын учуоттаан, күүстээх-уохтаах, чэһин этээх-синиһээх уолан кини личностнай сайыннаарга үлэлэһэр. 2000 сылтан ЧГФКСИ-ка физкультура уонна спорт специализиһан идэтигэр кэтэһтэн үөрэнэн, бэйэл дипломун үчүгэйдик көмүскээн, үөрэһин бүтэрээт. Билигин баай историкааһа, үтүө үгэһиэрдээх Чурапчы орто оскуолатыгар үрдүк таһаарылаахтык үлэли сылдьар. "Култал суох буолуутугар үөрэһи" предмети бизирэр.

Иосиф Яковлевич элбэһи ааһыт-билит үрдүк патриотическай, практическай уонна методическай бэлэмнээх педагог быһытынан сыһалланар. Учутал дьаһыһан системалаахтык үлэлиир буолан, үөрэтэр предметигэр ово билиһиэ үрдүк.

Улууска сыллата ытыллар байыаннай ырыа, хаамыы күрээһи, кини бэлэмниир оҕолоро куруутун ситиһиллэнэллэр. Үөрэнээччилэрин спорт национальнай көрүгэр күүс дьарыктыыр. Ол түмүгүн бэлэмнээбит хамаандата маннайгы миһтэһи ылары ситиспи. Эдэр эрчимнээх учуутал нэһилиэк, оскуола

күүһүнэн, сүрүн элпэһиниэһи сүгэр тэрийээччинэн Фаина Ивановна буолар. Ханнык баҕарар боллурдуга бэйэтэ туспа көрүүлээх, принципиальнай, инициативалаах улахан үлэһит, олоххо активнай позициялаах киһи.

Наҕараадалара:

1. "РФ потребкооперациятын туйгуна".
2. Эргэһи уонна потребкооперация профсоюзун Россиятаагы соһуон Бочуотунай грамотата.
3. Улуус баһылыгын Бочуотунай грамотата.

Кэлин сылларга эргэһи культурата үрдэһиниэһи, нэһилиһиэһи хаачыстыбалаахтык аһынан, табаарынан хаачыһыыга аһаабака үлэлиир, эдэр специалистары бэйэтин идэтигэр уйуар, коллектив, коллегаларын дириг убаастаһыларынан туһанар.

Фаина Ивановна курдук кизг билиилээх, итээһиэри туоратыыга, инники сайдыыга дьону көбүлүүр, түмэр кыахтаах, экономика, рынок соһуоннарын, үл-харчы эргиниэ билэр специалист нэһилиһиэһи депутаттынан быыбардаһаһына, бэйэни салайыныы усулбууларынан, нэһилиэги салайыыга улахан көмөлөһө буолуо этэ дии санаһыт.

Чурапчы сэлэһиэһи Маарыкчааннаабы уокурукка депутатка кандидат Попова Фаина Ивановна быыбар инниниэһи программата.

1. Чурапчы сэлэһиэһи сайдыытыгар ылыһылар Программаны оҕорууга уонна

общественной үлэтигэр күүскэ ыһсан үлэлэһэр, көбүлүүр. Араас т а һ ы м н а а х күрэхтэһиһиэһи национальнай ыһаныларга, мас тардыһытыгар, халсабайга актыбыһаадык кыттан, бириһтээх миһтэһиэһи тизгитиһиэ.

Чурапчы орто оскуолатын идэлээх соһуотарын чилиһинэн хас да сыл үлэлэһи кэллэ. Улахан коллектив түмэр араас өрүттэрдээх элбэх үлэһи ыһыһа, тэрийиһиэ. Үлэһи-хамнаһа миһкиллэн үлэһитин, дьаһыардаһыһи, элпэһиннээһиһи көрдөрө.

Оскуола иһиниэһи "Норуот педагогикатын ассоциациятын" чилиһиэ буолан, үлэ, булт сахалыы үгэһиэһи үгүс оһону үөрэттэ. Аҕата суох оһолорго көмөлөһөн, күһүһү мукхаһа сылдьыһы тэрийиһиэ. Аһалар конференцияларыгар "Уол оһону иһтин ыһамалара" даһылаатынан кыттыһа.

Иосиф Яковлевич илээх дьыа-кэргэн хаһаайына, үс уол ово амарах аҕата. Ийэлэрэ үрдүк үөрэхтээх экономист.

Депутатка кандидат И.Я. Лавров үлэтин сүрүн хайыскалары:

1. Новгородтаабы уокурук суолун оһоһуутугар, уулуссаларын сырдаттыыга, рейсовый автобус табыһаһаһи бириһиэһи сикдэһи үлэлэһи. Кырдыаһа, хыаммат араһа чэһиһиэһи өһөлүр туруорсуу.
2. Чөл оһоһу пролаһидаллаһи, Мурун Тыһыһыа тоһторугар ово ыһчат спорттивнай плоһадкатын тутуутун туруорсуу.
3. Оһону, ыһчаты общественнай-патриотическай тыһыһиэ иһтиһиэ аһал программа оһорон үлэлэһи. Нэһилиһиэһи көбөрүүгэ, суботниктары тэрийиһиэ, сыһыһаланы туһалаахтык аһаарыыга үлэлэһи.

Эдэр дьон ыараһтан чаһыһаһа, куһамаһа, общественнай, салайар үлэһи кыттан иһиһиэһи, төрөөбүт дойдубут, нэһилиэһи сайдарын туһугар үлэлиир дьону инники күөһиэ таһааран иһиһиэ. Олоххо актыбыһааһи позициялаах, эдэр эрчимнээх үлэһи кини өйөһи.

Көбүлүүр бөлөх.

олоххо киллэһиэһи үл-харчы табатын тырыһыһиэһи ыһа үлэлэһиэ.

2. Бэйэни салайыныыга кииринэн сибээһиэһи Маарыкчааннаабы уокурук олохтоһторо социальнай көмүскэллээх буолууларыгар, олохтоһ соһуоннар, быһаарылар сөптөөхтүк үлэһиһиэһиэһи туруорсуу.
3. Нэһилиһиэһиэһи, ордуқ чуолаһи эдэр ыһчат ортоһугар чөл оһоһу пролаһидаллаһиһа, араас өрүттээх үлэһи ыһыһыга үлэлэһиэ.
4. Пенсионераһа, инбэһиһиэһиэһи, элбэх оһолоһ ыһаларга, аһардас дьонго болромто, көмө оһоһуларыгар үлэлэһи. Кинилэр соһуоннаһи көрүлүбүт чэһиһиэһиэһи миһтэһиэһи хас бириһиэһиэһи тизгитиһиэһи ситиһи.
5. Ыһчаты үлэ миһтэһиэһиэһи идэлэһиэһи эрдэттэн бэлэмнэһи, туһаһиан үөрэххэ ыһыһыга туһулаһиэһиэһи программа оһоһуларыгар үлэлэһиэ.
6. ШКМ оскуолатын өрөһуөнүн ситэһиэһиэһи үлэһи киирэһиэһиэһи көмөлөһиөһи.
7. Макаров аһыһан уулуссаны, Чурапчы орто оскуолатын территориятын, өтөһиөһиэһи уу ылар ыһаларын уһаһиаларын уутун бырахтарыыга үлэлэһиэ.

Көбүлүүр бөлөх.

БЭРГЭН

Дмитрий Стручков авторскай балаһата

Булт саха киһитин олоһор биир саамай кэтиһилээх кэрэ кэм, үөрүүлээх үтүө түгэн буолар. Айылҕа маанылаах сирдэригэр, ыраас уулаах эбэлэригэр саас, күһүн дьон-сэргэ бултуур, балыктыыр, айылҕаны кытта алтыһан сылаатын таһаарар, дуоһууа сыһыанар. Үйэлэртэн үйэлэргэ, өбүгэ сааһаттан өбүргү уолаттарын илдьэ сылдьан, аҕалар булт сизэригэр-туомугар үөрэтэллэрэ-такайаллара. Ол курдук булду туһата суох элбэи кыдыйбакка, сөбүн көрөн бултуурга, кыталык, куба, хотой курдук ытык көтөрдөрү харыстырга, бултуур сир-уоту кэриэстэһэ сылдьарга, баай барылаах Байанайы ытыктырга уо. д. а. Хаарыаннаах хара тыабыт барахсанна харыстабыллаахтык сыһыаннаһыл-лааххаара, ампаардаах аспыт-үөлбүт курдук тийин сылдьылыахтааба манаа эриллэр.

Ол иһин саха булчут дьонно тыа сокуонун тутуһаллар, айдааран-куйдааран аймаабаттар, бултуудах-тарына байанайдарыгар махтаналлар. Ол гынан аар тайҕаба убаастабыл-лаахтык сыһыаннаһар, дуулуурдаах, тулуурдаах, күүстээх санаалаах эрэ дьон бэрдэ сылдьан сорсуннаах булчуттар буолаллар, аатырбыт эсэһиттэр, тайахсыттар уос номоһор кириэллэр, кэспэлгэ сылдьаллар. Сизэрдээх дьон өбүгэлэрин үтүө үгэстэрин умнуубакка, бултарыттан аймахтарыгар, чугас дьонноругар, ыалларыгар хайаан да

өлүүлүүлэр. Бу үгэстэр билигин да умнуллубаттара, тутуһуллаллара үүнэр көлүөнэни иитэргэ туһата улахан.

Оттон атын тас дойдуларга хайдах эбитий? Сайдымлаах сирдэргэ, холобур Америкаҕа, булду өлөрөөрү бултаабаттар, онно фото эбэргэ утутар саанан тутталлар. Ыраах собууру, илин дойдулартан, холобурун эттэххэ Японияттан, хоту хайалаах сирдэрбитигэр, аан дойду үрдүнэн саамай улахан муостаах чубукуну булаары, анаан лицензия ылан, үөҕүлүүр элбэх үл төлөөн туран кэлэн бараллар, бал дьэтэр мана өлөрбөтөр...

Булка илдьэ сылдьарга, саамай наадалаах доһор — ыт буолар, былыргы дьыллар мындааларыттан эрэллээх, булчут ыт туохха да, кимнэх да бэриллэбэт этэ. Оттон билигин олох уларыан сорох дьон оннооһор булчут ыттары анаан иитэн атылыыр буоллулар. Ыттар боруодалара тупсарыгар бу туһата улахан.

Айылҕа этэринэн уол оҕо элбэх төрөөбүт сиригэр булт-ас дэлэйэр дэнэр. Көр-күлүү эмиз элбэхтик тахсааччы Т. Сметанин "Мэхээлчээн булчутун" да санаан кэлэбин. Эйэлээхтик булка сылдьартан ордук суох, саха дьонугар.

Онон бу бүгүнгү балаһа тизмэтэ күһүмгү улахан булт кэмэ кэлбитинэн, эр дьон сэргэхтэрэ, итэриһиригэхтэрэ диэн, Байанай күндү бэлэбэр — булка-алтка анаар.

ЭДЭР БУЛЧУККА СУБЭЛЭР

1. Ардахха, хаарга, эбэтэр ууга түһэн тахсыыга, испиискэ мэлдьи кураанах буоларын инниттэн, целлофанга эбэтэр эмп хаатыгар уга сырыт (естүөкүлэ хааба буолбатах!). Хойуу талахтаах сиргэ хаһан даҕаны талабы бэйэн дикти тардан баран ыһыма, ол эбэтэр кэннигиттэн иһэр киһигин харыстаа. 2—3 м. дистанциялаах хаапп.

2. Күөл кытыытыгар кустуу сылдьан, саан быатын сүөрөн баран, мэлдьи бэлэм буол.

3. Куһу үргүөх иннинэ чаас аһара тымныы туустаах ууга уган ыл, очнобуна куһу үчүгэйдик үргэниэ.

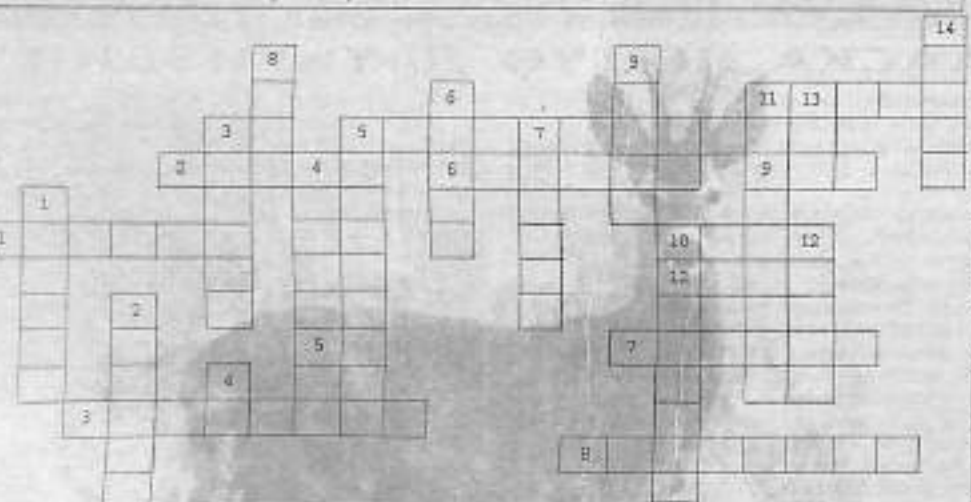
4. "Барс" буорах "Сокол" буорааха холооттоххо, эстиитигэр чараас тимирдээх, чэлчэки сааны уһун үлүннэриэн, хайа тэбизэн сөл. Онон манньк чараас тимиртэн оҕоһуллубут уостаах саалаах буоллаххына, бу буорабынан ботуруонун иитэрин кутталлаах.

5. Моһөөччүккэ ботуруону илдьэ сылдьыма, анал патронтаҕа сырытыһынар. Дурдаба эбэтэр атын сиргэ элбэхтик ытыам дии саныыр буоллаххына, түргэнник сааһын ииттэр наадаттан, ботуруоннаргын иинигэр уурунан кэбис.

6. Ытыллыбыт тимир гильзаны 25 % уксус растворугар уган ылан баран сот, оччоҕо санатыгар түһө.

7. Полиэтиленовый гильзаны хайдах көннөрүөххэ сөбүй? Гильза диаметрыгар сөл түбэһэр гына мас кыһыллан оҕоһуллар. Онон гильзаны уган баран кытыытын оргуйбутунан уунан 4—5 секундэ кутан баран, аны тымныы уунан кут. Гильзан санатыгар түһэр.

8. Алдыаммыт салпыкыны абыраһаһын. Алдыаммыт сириг бастаан улахан тонуулаах игинэн аалан баран, маждачнай кумааһынан сот, онтон бензининэн сууй. Сыһыарыллыахтаах эрэһинини размерыгар сөл гына быс уонна эмиз үөһэ ыһыллыбыт курдук онор. Эрэһиниэ клейинэн ылан алдыаммыт сириг уонна сыһыарыллыахтаах эрэһинини иккиэннэрин кыратык хатарыгар тизэрдэ-тиэрдэ иккитэ сот уонна сыһыар. Биир чааһынан салпыкынын кэтиэххин сөл.

Сытыары кэккэбэ: 1. Булчут дьэтэ. 2. Тыа быһыһынаабы уу. 3. Кыракый көтөр. 4. Тири имитэр тэрил. 5. Уу көтөрө. 6. Тыаҕа ас уураҕа аналлаах... 7. Суолга өрө тахсыы. 8. Хонуу. 9. Кириэр-тахсар... 10. Ытык көтөр. 11. Кыһын тахсар уу. 12. Мас көтөрө.

Туруору кэккэбэ: 1. Тэһэ анһан үттүөр тэрил. 2. Саас балыктыыр тэрил. 3. Күөл бытархай балыга. 4. Хатарылыбыт балык. 5. Былыргы саа. 6. Дириг уу. 7. Бадараан көтөрө. 8. Адьырба кыыл. 9. Муус... 10. Муоһа эмтээх, кыыл таба биһин ууһа. 11. Хайа быһыгар олохтоох кыра кыыл. 12. Өһөм. 13. Былыргы бултуур эл. 14. Балыктыыр тэрил.

Маппый моһуоктара

Маппый 70-чалаах, урукку муоданан өрө тура сылдьар "ежик" баттахтаах, турбут-олорбут, биир да мүнүүтэ тохтообокко кэспин-ипсин саһара-ингэрэ сылдьар сэмизлээх бөбөгө киһи. Аспыт кэмнэргэ тос курдук тойон, совхоз профкомун бэрэсдээтэлэ. Булт диэн баран мунука ытаабыт, эмиз киһи. Ол гынан баран булт буолан баран хайдах моһуога суох буолуой? Маппыйы бу да тумнубат. Оттон быһа тардан, кылгатын кэспээтэххэ манньк:

1. Маппый куобаха оностон-тэринэн, эргэ да буоллар дьонтон сана атыыласпыт "Луаһын" көлөлөнөн, бултуу турунна. Кэргэнэ Даайа дарбааннаах айаһа атааран, оһоньору бөһүөлэктэн таһаарыахха диэн санаанан салайтаран, атаара олоруста. Суол буорун бурбатан, элээрден-элэһнэтэн истэхтэринэ, арай эмискэ суолга кыра оһолор оһоньон эйиһинэһэ сылдьаллар эбит. Ону көрөн Даайата: "Туормастаа!" — диэн сарылы түстэ, Маппый уолуһун кутталыттан туормас эрэ, туох эрэ — барытын ыһыткан кэбиһэт, ааны арыһа баттаатта да бэлэһэ хайдарынан "бин-ип, би-биин!" диэн бэбэһини түстэ. Оһолор дьолго туораах курдук бытарыс гынан, дьиниэ сигналлаах массыннаттан нэһилэ аһаран биэрдилэр. Бу кэнниттэн Маппый Даайатыттан тоһун ылан, аны массына уруулугар олорботого диэн кэспииллэр...

2. Сааскы күн үгэнэ. Булчуттар тийиэхтээх сирдэригэр тийин, оностон аһаары гынан эрдэхтэринэ, эмискэ үөр хаас бэрт аллараанан айаһынан иһэллэрэ көһүннэ. Эдэр оһуннаах өттө, хаста да ытан бурбаннатта. Маппыйыт кыһытыттан икки илиитин халлаан дикти туһаһан саа тыаһын үтүктэн, "түһ, түһ" диэн ордоотоото. Күлбүттэригэр, дикти кэспин тарбанан баран: "Ээ, киһилэрэ кэспин баранан, саабын били эмээхсиним барахсан, саабын укпатах ээ, умнубут!" — дьэтэбэ.

3. Күһүмгү добурба саһана тайахсыттар үүгээннэригэр тийин, Аал уоттарын албаан Байанайдарыттан көрдөһөн баран, күө-дьаа буолан, аһаан-көрдөһөн, кэспээн тимэбэ сөлүннэ. Сиз, сыһынан, кэспээн тимэбэ сөлүннэ. Биир-биир ким хаһан төһө эмиз тайабы өлөрбүтүн, былдыһа-былдыһа кэспээһин буолла. Бары даҕаны сүрдээхтик бултууан үөрбүт-көппүт дьон эбит. Ону истэ олорон, Маппый кыһыан тыл кыбыппакка, сотору-сотору айаһын атан иһэн тохтуу сатаан баран, эмискэ төлө биэрдэ: "Тохтоон! Оннооһор мин.. оннооһор мин сүүһүн хаба ортотугар 4 илин сылаах тайабы охторбутум, субу бачча!" — диэт сүүһүгэр түөрт тарбаһын сыһыары тутта оуста. Дьон эрэ буоллаллар саната суох бардылар...

4. Мана даҕатан эттэххэ, профкомнуу да сылдьан, арааһы саһаран дьону күллэрттир буолара. Совхоз биир сорсуннаах булчутугар 1 маай бырааһынныгар, үөлээтэн кэлбит наһарааданы туттараары туран, эбэрдэ тыл эттэ. Бу үөрүүлээх түгэниэн эбэрдэлээн иһэн эмискэ муһ-маһ буола түстэ: "Ээ, хайа күһүнэн этэй?" — диэн эрдэһинэ кэннигэр турар бэрт үөннээх прораб: "8 мартанан" — диэн сибигинэйбитигэр, ес кирибэ: "Ээ, эһигитин 8 мартанан эбэрдэлибин, уонна эйиэхэ 3 ааннаах ыскаап (шифоньер диэбитин дьүһүнэ) фондатынан бириэмийэлибин" — диэн тыаһаппытын дьон илэ истэн турардаах.

Дикти түбэлтэ

БИТ МИИТЭРЭИ КЭПЭЭННЭРЭ. БАЙАНАЙДААХ ТУҢАХ

Чаакыйа үрэһин тардыытыгар кыһынны туһахтарын көрө сырыттым. Биир маска баайбыт туһахтар саһыл иннибитин суордар сизбиттэрин ыраахтан көрөн биллим. Саатар кутуругун ылан туохха эмэ туһаныахха диэн алпыттан түһэн, баайбыт маһым төрдүн көөртүм: хайдах эрэ ыһыллыбыт түүлэр быыстарыгар икки кутурук кестөр.

— Бай, аны саһыллара икки кутуруктаах буолар эбит дуу? — диэн сана аллайдым.

Түүлэр быыстарыттан, кырдык, икки кутурук буоллум.

— Чэ, очкотугар икки төбө баар буолуохтаах, — диэн тибиллибит хаары хаһан, икки төбөнү буллум.

Аны атахтарын тыстарын ылан туһаныахха диэн хаары хаһан-хаһан, сэттэ атабы буллум. Диктитэ диэн — сэттис атабым тыһырабын үөһэ өттүнэн иккитэ туһахха эрибит, оттон туһабым итигэр моой уңуоҕа кириллэбитэ чоройо сылдьар.

Онон манньк түмүккэ кэллим: бастаан

"Байанай" сурунаал №2, 2004 с.

Бултуур саа-сеп

"ТИГР" КАРАБИН

"Тигр" карабин онһууга орто уонна улахан булка аналлаах. 7,62x53 калибрдаах ботуруонга онһууллубут, ботуруонун ыйааһына 13 г., бастаан саа уһунтан ытыллан тахсытыгар 695 метэрини секундэбэ барар. Карабин конструкциятын биир ураты үтүөтүнэн, киһи автоматическайдык итиллэн ытарыгар буолар. Барбах ытаргар, сомуогун биир кэм халыгыраппакка, чыбыһыһын эрэр гардаһын. Бу система Е.Ф. Драгунов аатырбыт СВД снайперскай винтовкатын кытта сөл түбэһиннэрэн онһууллубут буолан, хайа да түбэлтэбэ эрэллээбэ чуолкай. Предохранител "П" диэннэ туруорулар, ол иһин саа доргуйуутугар эбэтэр атын ханнык эмит киһи үөйбэтэх-ахтыбатах түгэнигэр эмискэ эстибэт. Магазыныгар 5 эбэтэр 10 ботуруоннаах, ботуруона бүтүбүнэ тутта биллэр.

Карабин оптической прицеллаах, ол гынан баран 300 м. дылы оптиката да суох ытан табыахха сөл. Уопсай ыйааһына (ботуруона, оптиката суох) - 4,3 кг., уһуна - 1130 мм., уһун устата - 530 мм.

1992 сыллаахтан собуокка серийнайдык тахсар. Тургутан көрүүтүн Удмуртияга, Кировскай уобаласка, Сахаһын туйгунуук ааспыт.

Мана даҕатан эттэххэ, бу да атын да саалар Россия үрдүнэн аатырбыт Ижевскай собуокка онһууллан тахсаллар. Аны 2 сыһынан бу собуот тэриллэбитэ 200 сыһын туолар. Ол курдук 1807 сыллаахха бэс ыйын 10 күнүгэр нуучча инженера А.Ф. Дерябин Иж диэн өрүс үрдүгэр, тиимири уһаарар собуот онһугар тэрийбитэ. Мантан сэриилээр сәби-сәбиргэли: алебарданы, саабыланы уо.д.а. онорон таһаарыпта. Кэлин улаатан, кэм ирдэбиллэринэн сайдан, тулсан аан дойдуга Россияны аатын аатталлыта.

Понедельник, 10 октября	Вторник, 11 октября	Среда, 12 октября	Четверг, 13 октября	Пятница, 14 октября	Суббота, 15 октября	Воскресенье, 16 октября
06.00 "Доброе утро" 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.05 X/ф "Будьте моим мужем" 10.40 Т/с "Агент национальной безопасности" 12.05 Т/с "Русское лекарство" 13.10 X/ф "Действуй по обстоятельствам" 14.30 "Гении и злодеи". Аркадий Аверченко 15.10 "Лолита. Без комплексов" 16.00 Т/с "Хозяйка судьбы" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 Жди меня 21.00 "Время" 21.30 Т/с "Охота на Изюбря" 22.30 Следствие ведут Знаменитые 23.40 Ночные новости 00.00 Т/с "Адьютанты любви" 01.10 X/ф "Исчезновение" 03.00 X/ф "Прощание с планетой обаяния" 04.30 История с географией. "Золотая империя Египта"	06.00 "Доброе утро" 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.05 Т/с "Охота на Изюбря" 10.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 11.30 "Идолы". Милей Матвей 12.05 Т/с "Русское лекарство" 13.20 Дисней-клуб. "Кряк-бик" 13.50 "Эликсир молодости" 15.10 "Лолита. Без комплексов" 16.00 Т/с "Хозяйка судьбы" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 "Пусть говорят" 21.00 "Время" 21.30 Т/с "Охота на Изюбря" 22.30 "Эликсир молодости" 23.40 Ночные новости 00.00 Т/с "Адьютанты любви" 01.10 X/ф "Плутство. хвост милой собаки" 03.00 X/ф "Цифра" 04.40 История с географией. "Проклятые бароны"	06.00 "Доброе утро" 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.05 Т/с "Охота на Изюбря" 10.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 11.30 "Идолы". Милей Матвей 12.05 Т/с "Русское лекарство" 13.20 Дисней-клуб. "Кряк-бик" 13.50 "Эликсир молодости" 15.10 "Лолита. Без комплексов" 16.00 Т/с "Хозяйка судьбы" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 "Пусть говорят" 21.00 "Время" 21.30 Т/с "Охота на Изюбря" 22.30 "Эликсир молодости" 23.40 Ночные новости 00.00 Т/с "Адьютанты любви" 01.10 X/ф "Плутство. хвост милой собаки" 03.00 X/ф "Цифра" 04.40 История с географией. "Проклятые бароны"	06.00 Футбол. Отборочный матч Чемпионата мира. Сборная Словакии - сборная России. 06.30 "Доброе утро" 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.05 Т/с "Охота на Изюбря" 10.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 11.30 "Идолы" 12.05 Т/с "Русское лекарство" 13.20 Дисней-клуб. 13.50 "Висели Шукшин. Последние 24 часа" 15.10 "Без комплексов" 16.00 Т/с "Хозяйка судьбы" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 "Человек и закон" 21.00 "Время" 21.30 Т/с "Охота на Изюбря" 22.30 Рождение легенды. "Добро пожаловать, или Посторонний вход воспрещен" 23.40 Ночные новости 00.00 Т/с "Адьютанты любви" 02.10 X/ф "Филателия" 04.30 История с географией. "Последний фараон"	06.00 "Доброе утро" 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.05 Т/с "Охота на Изюбря" 10.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 11.30 "Идолы". Шон Каннери 12.05 Т/с "Русское лекарство" 13.10 Дисней-клуб. "Ведьма" 13.50 "Человек и закон" 15.10 "Лолита. Без комплексов" 16.00 Т/с "Хозяйка судьбы" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 Поле чудес 21.00 "Время" 21.25 Колин Фаррелл, Анджелика Дюполи, Энтони Хопкинс в эссе Олвера Стоуна "Александр" 00.40 Д/ф "Толкиев прона истории. Фильм "Александр" 01.30 X/ф "Олимпийский борьбой" 03.10 X/ф "Черножук" 04.50 Т/с "Линия огня"	06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 X/ф "Пинокио" 08.10 Играй, гармонь любимая! 08.50 Слово пастыря 09.10 Дисней-клуб. "Кряк-бик" 12.05 Т/с "Русское лекарство" 13.10 Дисней-клуб. "Ведьма" 13.50 "Человек и закон" 15.10 "Лолита. Без комплексов" 16.00 Т/с "Хозяйка судьбы" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 Поле чудес 21.00 "Время" 21.25 Колин Фаррелл, Анджелика Дюполи, Энтони Хопкинс в эссе Олвера Стоуна "Александр" 00.40 Д/ф "Толкиев прона истории. Фильм "Александр" 01.30 X/ф "Олимпийский борьбой" 03.10 X/ф "Черножук" 04.50 Т/с "Линия огня"	05.10 М/ф "Принцесса Лебедь. Тайна заколдованного королевства" 06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 "Принцесса Лебедь. Тайна заколдованного королевства". Окончание 06.30 X/ф "Ограбление" 08.20 Служу Отчизне! 08.50 Дисней-клуб. 10.10 "Три очка". Андрей Макаревич 10.50 "Вулкан". 2 ч. 12.10 Здоровье 13.00 "Президентский волейбол" 13.50 "Линия жизни Олега Табакова" 14.50 X/ф "Александр" 18.00 Вечерние Новости 18.10 "Кривое зеркало" 18.40 Т/с "Адьютанты любви" 19.50 Поле чудес 21.00 "Время" 21.25 Колин Фаррелл, Анджелика Дюполи, Энтони Хопкинс в эссе Олвера Стоуна "Александр" 00.40 Д/ф "Толкиев прона истории. Фильм "Александр" 01.30 X/ф "Олимпийский борьбой" 03.10 X/ф "Черножук" 04.50 Т/с "Линия огня"
05.00 "Доброе утро, Россия!" 06.45 X/ф "Женитьба Бальзамина" 10.35 "В Городе" 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 11.00 ВЕСТИ 11.30 Вести Саха 11.50 X/ф "Марш Турецкого. Гранские игры". 2 с. 12.45 "Частная жизнь" 13.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 14.00 ВЕСТИ 14.10 Вести Саха 14.30 "Суд идет" 14.30 X/ф "Жизнь одна" 16.25 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 16.40 Вести Саха 17.00 ВЕСТИ 17.10 "Снежинки" 17.40 Т/с "Обреченная стать звездой" 18.45 Т/с "Черная богиня" 19.40 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ 20.00 ВЕСТИ 20.30 Вести Саха 20.50 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Т/с "Банкиры" 21.55 Т/с "Атаман" 23.00 "ВЕСТИ+" 23.20 "Мой серебряный шар. Елена Майорова" 00.15 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 00.30 "Честный детектив" 01.00 "Синие слезы" 01.30 Дорожный патруль	05.00 "Доброе утро, Россия!" 06.45 Т/с "Банкиры" 09.45 "Космос. Чужой среди своих" 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 11.00 ВЕСТИ 11.50 X/ф "Марш Турецкого. Контрольный выстрел". 1 с. 12.45 "Частная жизнь" 13.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 14.00 ВЕСТИ 14.10 Вести Саха 14.30 "Суд идет" 15.30 Т/с "Охотники за монстрами" 16.25 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 17.00 ВЕСТИ 17.10 "Кулаки и партнеры" 17.40 Т/с "Обреченная стать звездой" 18.45 Т/с "Черная богиня" 19.40 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ 20.00 ВЕСТИ 20.30 Вести Саха 20.50 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Т/с "Банкиры" 21.55 Т/с "Атаман" 23.00 "ВЕСТИ+" 23.20 ПРЕМЬЕРА. "Историческая хроника". "1940. Маршал Тимошенко" 00.15 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 00.30 X/ф "Одинокая женщина ищет знакомых" 02.25 Дорожный патруль	05.00 "Доброе утро, Россия!" 06.45 Т/с "Банкиры" 09.45 "Тайна гибели Палкира" 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 11.00 ВЕСТИ 11.50 X/ф "Марш Турецкого. Контрольный выстрел". 2 с. 12.45 "Частная жизнь" 13.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 14.00 ВЕСТИ 14.10 Вести Саха 14.30 "Суд идет" 15.30 Т/с "Охотники за монстрами" 16.25 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 17.00 ВЕСТИ 17.10 "Кулаки и партнеры" 17.40 Т/с "Обреченная стать звездой" 18.45 Т/с "Черная богиня" 19.40 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ 20.00 ВЕСТИ 20.30 Вести Саха 20.50 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Т/с "Банкиры" 21.55 Т/с "Атаман" 23.00 "ВЕСТИ+" 23.20 ПРЕМЬЕРА. "Историческая хроника". "1940. Маршал Тимошенко" 00.15 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 00.30 X/ф "Одинокая женщина ищет знакомых" 02.25 Дорожный патруль	05.00 "Доброе утро, Россия!" 06.45 Т/с "Банкиры" 09.45 "Фальшмонетчик. Гении и злодеи" 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 11.00 ВЕСТИ 11.30 Вести Саха 11.50 X/ф "Марш Турецкого. Секретная служба". 1 с. 12.45 "Частная жизнь" 13.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 14.00 ВЕСТИ 14.10 Вести Саха 14.30 "Суд идет" 15.30 Т/с "Охотники за монстрами" 16.25 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 16.40 Вести Саха 17.00 ВЕСТИ 17.10 "Кулаки и партнеры" 17.40 Т/с "Обреченная стать звездой" 18.45 Т/с "Черная богиня" 19.40 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ 20.00 ВЕСТИ 20.30 Вести Саха 20.50 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Т/с "Банкиры" 21.55 Т/с "Атаман" 23.00 "ВЕСТИ+" 23.20 ПРЕМЬЕРА. "Кабунок страны Советов" 00.15 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 00.30 X/ф "Прав Андрей" 02.25 Дорожный патруль	05.00 "Доброе утро, Россия!" 06.45 Т/с "Банкиры" 09.45 "Мой серебряный шар. Звезда Райк" 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 11.00 ВЕСТИ 11.30 Вести Саха 11.50 "Мушкетеры" 12.00 "Воя Россия" 12.15 "Городок". Дайджест 12.45 "Комната охоты" 13.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 14.00 ВЕСТИ 14.10 Вести Саха 14.30 "Суд идет" 15.30 Т/с "Охотники за монстрами" 16.25 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 16.40 Вести Саха 17.00 ВЕСТИ 17.10 "Кулаки и партнеры" 17.40 Т/с "Обреченная стать звездой" 18.45 Т/с "Черная богиня" 19.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 20.00 ВЕСТИ 20.30 Вести Саха 20.50 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 Т/с "Банкиры" 21.55 Т/с "Атаман" 23.00 "ВЕСТИ+" 23.20 ПРЕМЬЕРА. "Кривое зеркало. Театр" 00.15 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ 00.30 X/ф "Северное сияние" 01.05 X/ф "День огня"	06.00 "Доброе утро, Россия!" 07.40 "Золотой клен" 08.00 ВЕСТИ 08.10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА 08.20 "Русское слово" 08.55 "Восход программы" 09.20 "Восход света" 09.50 "Субботник" 10.30 "Утренняя почта" 11.00 ВЕСТИ 11.10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА 11.20 "Сло ко дню" 12.15 "Восход программы" 13.15 "Клуб сенаторов" 14.00 ВЕСТИ 14.20 X/ф "Крепкий орешек" 16.00 ПРЕМЬЕРА. "Ярослав" 16.20 "Парламентский час" 17.00 ВЕСТИ 17.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА. НЕДЕЛЯ В ГОРОДЕ 18.00 ПРЕМЬЕРА. "Аншлаг и Команда" 18.55 "Секрет успеха" 19.50 "В Городе" 20.00 ВЕСТИ 20.30 Вести Саха 20.50 "Спокойной ночи, малыши!" 21.00 ПРЕМЬЕРА. "Кривое зеркало. Театр" 22.50 X/ф "Колесо любви" 00.35 X/ф "Крылья"	05.00 "Доброе утро, Россия!" 07.20 "Сельский час" 07.45 "ТВ Бинго шоу" 08.00 ВЕСТИ 08.10 ВЕСТИ-МОСКВА 08.20 "Диалог с животными" 08.55 М/ф "Моби Дик" 09.20 X/ф "Опасно для жизни" 11.00 ВЕСТИ 11.10 ВЕСТИ-МОСКВА 11.20 "Городок". Дайджест 11.55 "Сам себе режиссер" 12.45 "Снежинки" 13.15 "Парламентский час" 14.00 ВЕСТИ 14.20 "Фильм №59". Сатирический телесериал 15.05 X/ф "Двойной наткан" 17.10 X/ф "Двойной наткан" 18.10 Юбилей Саввы Альцова с участием Юрия Галкина, Елены Ширман, Яны Алдасаровой и многих других 20.00 "ВЕСТИ НЕДЕЛИ" 21.00 "Специальный корреспондент" 21.25 X/ф "Все, что ты любишь..." 23.25 Павел Лустеков. Эта жестокая госпожа удача! 00.25 Чемпионат мира по вольному и классическому бразильскому джиу-джитсу 01.00 Гран-при Китая. Трансляция из Шанхая
07.00-08.00 "Новый день" 18.00 Сонуннар-Новости. 18.15 "Ихэй-Чуохай" - здор талынар кылаара. 18.40 Реклама. 18.45 Концерт детского ансамбля "Тэтрик" 19.55 Реклама. 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 20.30 "Саха сирэ-Якутия". Информационная программа. 20.50 Реклама. 21.00 Спрос. 21.10 Профилактика угона автотранспорта. В студии - работники ГИБДД. 21.50 "Дело и деньги" 21.10 "Сериал Театр Олонхо. Размышления." 22.35 Реклама. 22.40 "Саха сирэ-Якутия" до 23.00.	07.00-08.00 "Новый день" 18.00 Сонуннар-Новости. 18.10 Реклама. 18.15 "Сорсуннаах булбут Никкилэр Брыгалов" 18.40 "Воя Россия" 19.05 Реклама. 19.10 Фонд социального страхования. Бесплатный проезд к месту лечения. Прямой эфир. 19.35 Реклама. 19.45 Осенние этюды 19.55 Реклама. 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 20.30 "Саха сирэ-Якутия". 21.00 "Спрос". 21.10 "Колесо" 22.05 Поэт Марина Попова (из фонда ТВ) 22.35 Реклама. 22.40 "Саха сирэ-Якутия" до 23.00.	07.00-08.00 "Новый день" 18.00 Сонуннар-Новости. 18.15 "Халлаан о'ого" Короткометражный фильм. (Хотун Булуу-ТВ) 18.50 Реклама. 18.55 Визит Министра регионального развития РФ Владимира Яковлева в РС(Я). (Посещение от 29 августа) 19.25 "Тыя сирэ" 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 20.30 "Саха сирэ-Якутия". 21.00 "Спрос". 21.10 В студии-руководители Федерации профсоюзов РС(Я) Прямой эфир. 21.45 "Время спорта" 22.00 "Мистер Якутия-2004" 22.35 Реклама. 22.40 "Саха сирэ-Якутия" до 23.00.	07.00-08.00 "Новый день" 18.00 Сонуннар-Новости. 18.15 "Выборы-2005" 18.40 "Право знать" 19.00 "Правительственный час" Итоги социально-экономического развития РС(Я) в студии - Председатель Правительства РС(Я) Е.А.Борисов. 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 20.30 "Саха сирэ-Якутия". 21.00 "Спрос". 21.10 "Мир в объективе НВК" 21.35 "Дни Республики Саха (Якутия) в Юнеско и Совете Европы". 22.20 Реклама. 22.25 Осенние этюды. 22.35 Реклама. 22.40 "Саха сирэ-Якутия" до 23.00.	07.00-08.00 "Новый день" 18.00 Сонуннар-Новости. 18.10 "Трасса... Колымская трасса". (ТВ-Кадр) 18.40 "Телевизор" 19.05 Россиядагы тик хаайыстыбатын бюзрүгү. Аһаас эфир. 19.45 80-летие Авиации Якутии. "Стоп-кадр" Валерия Кузьмина. 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 20.30 "Саха сирэ-Якутия". 21.00 "Спрос". 21.10 Парламентский вестник. 21.40 "Федерация" 22.00 Реклама. 22.05 "Звезды Победы". Небесное братство. 22.35 Реклама. 22.40 "Саха сирэ-Якутия" до 23.00.	16.00 Дневник юнкора. "Родной мой край" 16.30 "Вестник образования". Репортаж с 11 съезда учителей и педагогической общественности РС(Я). 17.00 "Сериал Биллибит дьыллыттар" 2-я часть. 18.00 "Истин алдан". Эбэрэ концерт. 18.45 "Клуб кинопутешественников" в Якутии (из фонда ТВ) 19.20 "Сордаана" 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 20.25 Реклама. 20.30 "Саха сирэ. Кунтэн кун" 21.00 Спрос. 21.10 "Ыраах ситэйин ыраах ылаан бутара" (из фонда ТВ). 21.55 Погода. До 22.01.	16.00 "Джунглиленд" 16.20 Реклама. 16.25 "Тунук". 16.50 Реклама. 16.55 "Ата суох табыллыбыт..." (Алма-ТВ) 17.20 Реклама. 17.25 ДТРА "Поларная звезда" Республиканский конкурс. 18.25 Олонхофут П.П.Алексеев (из фонда ТВ) 18.55 "Доктор Неболит" 19.20 Реклама. 19.25 "Якутия. День за днем" 20.00 Документальный фильм "Чудеса кино" 21.00 "Спрос". 21.10 Концерт Жанны Фроной в Якутске. 22.00 Погода. До 22.01.

Кэрэ эйгэтигэр

"ТӨРӨӨБҮТ ДОЙДУБУН КЫРААСКА НӨНҮӨ ДЬҮҮҮЭБИН"

Оло дьобурун таба тайанан арыыйы кири олоһор дьолу түстүүр кэрэти улахан уонна эппиэттээх суол буолар. Камитер уонна септэктүк туһайылыбыт дьарыктар олох кыабын арыан, кири бэйиэтэр арыан урдээн, олоһор идэтин таларыгар, сөбүлүүр дьарыктан дуоһуууну ыларыгар сүрүн күүһүнэн буолаллар.

Оло 1989 сыллааха Чурапчы сэлэтинньитигэр төрөөбүт. Бизэ саастааһар дьонно Дьоксуукай куоракка көһөн кирибиттэр. Оло Саха гимназиятыгар үөрэнэ барбыта. Оло уруһуйдуур дьобура олох кыра эрдэбиттэн биллибит. Ону дьонно таба көрөннөр, бастагы кыластан художественнай лицейгэ абатынан эдьинэ Таманьрова Татьяна Степановна кылааһыгар дьарыкка биэрбиттэр. Гимназияга бэйэс кылааһы бүтэрэр сылыгар Москвагаагы академический художественнай лицейгэ 10 - 12 саастаах олоһор сүүмэрдэн хамыһыһа кэлбит. Манна Оло конкурсу ааһан, аны Москвага барбыта. Быйыл күһүн кири лицей онус кылааһыгар үөрэнэ барда. Оло Москвага барыаһыттан наар "4" уонна "5" сыналарга үөрэнэр. Тохсус кылааһы Хайбал грамоталаах бүтэрбит.

Сайын айы дойдутугар сыһынан, эбэтигэр күүлэйдэн, сир астаан барар. Ити тухары сөбүлүүр дьарыгын "тулпунуан сылдар". Ол курдук, төрөөбүт дойдутугар тапталын, ахтыланын баай кырааскаларынан, кустук араас өнүгөн хобуйан холустаа түһэрэн, биригэн-бири ураты кэрэ үлэлэри айар.

Оло абата Афанасий Степанович Макаров инженер-компьютерщик идэлээх, иизэ Мотрена Федосеевна Саха государственной университетин инженерней-технической

быраата Афоня саха национальной гимназиятын VII кылааһын үөрэнээччи. Оттон Оло төрүттүн-уустарын туһунан абыннааха, кири Мыйыкы Уус хос-хос сиэнэ, саха Маресьевынан биллибит сэрни инбалинт Степан Кузьмич Макаров сиэнэ буолар.

Быйыл сайын Алабар нэһилиэгэр ытыллыбыт РСФСР уонна Саха АССР народнай артиһа П.М.Решетников төрөөбүтэ 90 сылыгар аналлаах республиканскай таһымнаах үбүлүүһүнэ ыһааха "Төрөөбүт дойдубун кырааска нөһүө дьүһүэйбин" диэн бастагы айар быыстапкатын тэрийэн ытыллыбыт. Маныаха ыһаах программатыгар киллэрэн, тэрэһин өтүгэр быһаччы көмөлөспүт киһиэхэ, Россия уонна Саха Республикатын народнай художнига А.П.Мунгалов аатынан Чурапчытаагы художественнай галерейа директорыгар, ССРС уонна СР культуратын туйгунугар, культура управлениетын дуоһубунас боппуруостарыгар отделин директорыгар В.Д.Пинигинага махталым улахан. Ыһаах лицейи бүтэрэригэр календарнай былаанга киллэрэн, бу галерейа авторскай быыстапкатын тэрийэр былааннаахпыт. Түгэнигэн туһунан, улууска айар дьобурудаах дьоммутун үйэтигэр, саһа тахсан эрэр талааннары сирдатар сыаллаах художественнай быыстапка галерейа аһыллыбытын сүрдээһин биһиририбн биллэрэбин. Галерейа былааннаах үлэтин түмүгэ, мөккүрү суох, үтүө эрэ өрүттэрээх, улууска ойуулуур-дьүһүнүүр искусство сайдыытыгар улахан олугунаа, кылаатынан буолар.

Улуу Кыайы 60, улуус төрүтүмүтэ 75 сылларын көрсө бу быыстапканы тэрийии мин биригэр төрөөбүт убайым Степан Кузьмич сэрниттэн инбалинт буолан эргиллэн кэлэн баран, үлэ, олох үөһүгэр олорон сирдээри дьолу толору

биллэтигэр истин, тапталлаах дьобор буолбут, киһиэхэ дьоллоох олоһу баһааһыт саһаһар Ольга Акимовнаа сүүрүүнү, махталым бэлэтинэн буолар.

Мария МАКАРОВА, педагогическай үлэ ветерана. Хаартыскаа: Оля Макарова (унаттан иккис) Алабар ыһаагар быыстапкатын түгээнэ.

ИЙЭЛИИ ИСТИН СЫҢЫАННААХ ЭЙЭБЭС НЬЭЭНКЭ

Кини төһөнөн элбэбий да, оччонон идэ элбэх. Урукку кэмнэ ньээнкэ идэтэ оёо саадыгар эрз баар этэ. Оттон билигин дьизэ оёону көрөр ньээнкэлэр баар буоллулар. Ийэлэр оёолонон баран суох дьон ньээнкэ көрдөөн балаһыанньаттан тахсаллар. Бу икки өттүнэн барыстаах курдук: эдэр ийэ үлэттээн тэйбэт, оттон эрдэ үлэтэ суох олоһу кини үлэтиир кыахтанар.

Оёону, буолаары буолан туора кини оёотун, көрөр ыраахын ааһан олус эппизинэстээх. "Ньээнкэлибин" — диэнэн сабалаан бэйэтин билигинэрбит мин санаа геройум М.И.Ефремова 64 саастаах, ыал ийэтэ, эбэтэ. Хадаар нэһилиэгэр сааһын тухары библиотекарьдаан бараан пенсияга тахсыбыт. Оттон ветеринарнай управлениега балачча уһуннук муоста сууяаччынан үлэлээбит. Дээ, ол кэмнэ олоһорго санаммыт эрэри, дьизэ тулуйбакка-тэнийбэккэ муннааммыт.

Арай оннук олодохлуна биэр күн сүүрэр строканан ньээнкэбэ наадылларын туһунан биллэрин табыста. Мин толкуйдаан баран эрийдим. "Саастаах кини буолара өссө үчүгэй", — диэтилэр. Ити курдук Боря диэн 1,5 саастаах бэрт миннигэс кыра кийилээх бэртээхэй эдэр ийэбэ түбэспитим. Лена Герасимовна куруутун үөрэ-көтө көрсөн, атааран, эйбэстик кэлэстэн олус үчүгэй өйдөбүлү хаалларыта. Өссө да алтыһыах кини дьизм ыраага бэрт буолан, чугастан ньээнкэ булан, тохтообутум. Лена Герасимовна салгы атын ыалы булан биэрбитэ. Онон Надежда, Иван Уаровтар диэн эдэр учууталлар дьиз кэргэттэригэр Проня диэн 2 саастаах кырачааны көрбүтүм. Ол барахсаным саната-интэ ыраатан сэргэх бөө этэ. Аммосовтар диэн эдэр ыаллар (хомойуох иһин, ийэлэрин аатын олох умнан кэбиспиһин, эдэр аҕа Михаил диэн этэ) Аликаларын көрбүлүн эмиз наһаа күндүтүк саныыбын. Салгы Изабелла, Андрей Собакиннар 1,5 саастаах уолларын Арианы олоһобутум. Ити кэмнэ Мария Неустроева диэн эдэр ийэ 1 саастаах Алинатын барыларыттан уһуннук көрбүтүм. Өссө да көрөр санаалаарым, онтум баара халтарыан илиинин тоһутан тохтуурга күһэллүбүтүм, — диэн Мария Ильинична олоһобут олоһорун кытта түспүт хаартыскаларын көрдөрө-көрдөрө төрөппүт сизинэрин курдук сэлэргиир, ол тухары сирэйиттэн истин мичээр түспүт.

Кини билигин Татьяна уонна Степан Борисовтар иккис олоһорун — Сардаананы олоһон олоһор эбит. Соторутаарыта кини каналга собуруу дойдуларга ньээнкэлэр олоһору атабастыылларын, сынныалларын туһунан биэриини көрөн кини эмиз сонньуйбут. — Хайдах манньа аанньаллары итинки гыналара буолла? Саха, нуучча атыннаах буоллаа. Саха киниэ хаһан даҕаны оёоо итинник сыһыаннаһа суоҕа дии саныыбын. Мин бэйэм оёомсох буоламмын эбитэ дуу, оёону мөһөр, ытатар,

атабастыыр санаа хаһан да киирээччигэ суох. Көрбүт олоһорбун барыларын ахтабын, үчүгэйдик сылдыалларын, хайы-үйэ дөһөд дьон буолбуттарын истэн үөрөбүн, — диэр.

— Саастаах киниэхэ оёону көтөбөргө сылаалаах буолбатах дуо? — диэн ыйтабын. — Оннук көтөх киниэ буолбатах. Утуйарыгар кыратык саныыбар сытыаран бигиибин, онтон сытыардахха утуйан хаалар. Ол кэмнэ бэйэм кыратык нухарыйан, сынныан ылабын, эбэтэр танас сууябын. — Туох ыраахаттар баар буолааччыларый оёону көрөргө? — диэн интэриһиргээбиллэр. — Дьоннорун сайынан сордонооччулар. Ону уоскутарга кыратык илэстэбин уонна бастаан сыстаргар атыгырааннар ытаһааччылар. Доруобай оёо тот буоллаһына олус үчүгэйдик сылдыар. Ыларыйдахтарына ийэлэрэ больничнай ылан олоһоллор.

Мария Ильинична көрбүт олоһорун төрөппүттэрин туһунан эмиз олус үчүгэй тыллары этэр. — Саха дьонно, ыала син-биир бары биридэр. Бу культурнайдарын, эйбэстэрин-сайабаастарын, кырдыаһа кини диэн олус убаастабыллаахтык, харыстабыллаахтык сыһыаннаһалларын үөрөбүн. Өрөбүллэртэн ураты күннэргэ күн аайы бу курдук. Үлэлэригэр барыларыгар кэлэбин, кизһэ кэллэхтэринэ барабын. Сарсыарда аайы үлэбэ барар курдук өрө көтөбүллэн кэлэбин, чаһыбын лоп курдук тутуһабын, — диэр.

Дьизэбэ оёону көрөр ньээнкэлэр баар буоланнар эдэр ыаллар үлэлээн атахтарыгар турар кыахтаналлар. Бэйэтин кэмигэр идэтинэн бэринилээхтик үлэлээн, дьонуннаахтык бочуоттаах сынныаланна бараан, төрүт туора да дьонно буоллар эйбэс эбээ, чугас кини буолан олоһор Мария Ильиничнаны хайдах эрэ олус ытыгылыы көрдүм.

— Наһаа кыһамныылаах ньээнкэ этэ, — диэр аан бастаан көрбүт оёотун ийэтэ Лена Герасимовна Винокурова. — Уолга наһаа ылларыта, оёом да себүлээбитэ, тута "эбээ" диэн ытырбыта. Оёом эрэллээх илиигэ баар диэн үлэбэр ыксаабакка, набыллык сылдыар этим. Дьизтэ ыраага бэрт буолан тохтообутун кэмнэ өр суохтаабылпыт, — диэр. Мария Ильинична бэйэтэ биэр кыыстаах, биэр сизинээх. Сизэ кыыс хайы-үйэ улахан кылаас үөрэнээччигэ. Төһө да оёото, сизэ улаатталлар, ийэли истин сыһынын, эйбэс мичээрин күн сирин сырдыгын сана билэн эрэр кырачаан дьонно күннэтэ бэлэхтиир бу кэрэ киниэхэ сир үрдүгэр баар бары үчүгэйи баарыабын уонна Ийэлэр күннэринэн итинтик эбэрээччигэ. Эйбэс ааннан олоһуур олоһорун тапталлара, төрөппүттэр махталлара, чэгиэн-чэбдик буол!

Оксана ЖИРКОВА.

Хаартыска: 1. Мария Ильинична аан бастаан көрбүт оёотунан Боря Винокуровтың. 2. "Ариана Собакин" үчүгэйи барар сүүнэ кини буолбутун истэн мин эмиз үөрэбим.

КИЭН ТУТТАБЫТ

Убаастабыллаах

Григорий Григорьевичи — сэлэиннэ Бочуоттааах гражданын, үтө дьыала анаһын хаһаайынын өрөгөйдөөх Улуу Кыайы 60, улууспут тэриллэбитэ 75 үбүлүөйдээх сылларыгар Алдан куоракка ытыллыбыт СР Предпринимателлэрин күннэригэр 50 претендентэн "меченат" диэн үрдүк ааты ылбыккынан үөрүүгүн тэннэ үлэстэн итинтик-истинтик эбэрээлибит.

Хос эһэн, Тихон Каженкин (Мэтээллээх Тиэхэн) Арыылаах таһаратын дьизин куолакалын бэйэтин харчытынан куттаран, тизээ таһааран олоһторбута, бастакы приходской оскуоланы 1890 с. астаран үтө дьыаланы онорбута сыаналанан ыраахтаабыттан мэтээл ылбыта. Удьуор утумун салбаан, эн төрөбүт Чурапчыгар үгүс элбэх үтө дьыаланы онорбутун сөпкө сыаналаммытынан кизэн туттабыт. Олорор түөлбэбэ суол онотторбуккун, кини системага ыкса олоһор ыалыг холбонон, түөлбэ ытар дьаһалыгар харчынан көмөн иһин барба махталын тиздэр.

Аны да туруоруммут сыалын кимизэллээхтик кэлэстэн дойдун, бар дьонун чэчири сайдарыгар тэллэп атаххын кубулутума, мунура суох баба санаан туолан истин, чэгиэн-чэбдик доруобуйалан, дьиз-кэргэннэр дьолу-соргуну баһарабыт.

Петровская түөлбөтин бары дьонно-сэргэтэ.

МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ "ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)" ПОСТАНОВЛЕНИЕ

от 19 сентября 2005 г.

№ 190

Об организации и проведении призыва и отправки граждан 1987 г.р. и старших возрастов, утративших право на отсрочку

На основании Федерального Закона РФ "О воинской обязанности и военной службе" и в связи с проведением с 1 октября по 31 декабря 2005 года на территории муниципального образования "Чурапчинский улус (район)" призыва на военную службу граждан 1987 г.р. и старших возрастов, утративших право на отсрочку от призыва на военную службу постановляю:

1. Утвердить основной и резервный состав улусной призывной комиссии (приложение №1).
2. Утвердить основной и резервный состав врачей-специалистов и среднего медицинского персонала, привлекаемых для медицинского освидетельствования граждан (приложение №2).
3. Утвердить состав специалистов клинико-диагностической лаборатории ЦУБ (приложение №3).
4. Провести заседание призывной комиссии и оформление документов с 10 октября по 14 октября 2005 г. в здании Центра Досуга "Айыллаан" по следующему графику:
10 октября 2005 г. — Кытанах, Арылах, Сылан, Тей, Чакыр, Дирин, Хаяхсыт, Хадар
11 октября 2005 г. — Бахсы, Ченара, Мырыла, Мындагай, Мугудай
12 октября 2005 г. — Чурапча
13 октября 2005 г. — Ожулун, ПЛ-14, ЧГИФКИС, Болтоҕо, Хатылы
14 октября 2005 г. — резервный день.
5. Обязать всех руководителей предприятий, учреждений, организаций, учебных заведений и глав наследных администраций:
— Обеспечить своевременную и организованную явку граждан, подлежащих призыву в сопровождении представителей местных организаций, специалистов, способных обеспечить порядок и дисциплину во время призывной комиссии;
— Гражданам, подлежащим комиссии предоставить отпуск с сохранением среднего заработка (стипендий).
6. Начальнику управления культуры (Попов Д.Д.), на период проведения медицинского освидетельствования граждан на военную службу с 10 по 14 октября 2005 г.,

обеспечить военный комиссариат оборудованным помещением ЦД "Айыллаан".

7. Военному комиссару улуса Данилову И.С.:

— организовать и обеспечить бесперебойную работу призывной и медицинской комиссий, контролировать действия всех привлекаемых организаций, ответственных должностных лиц; по итогам призыва представить подробное донесение мне о результатах проведения весеннего призыва граждан на военную службу.

8. Начальнику улусного отдела внутренних дел Неустроеву К.К.:

— оказать практическую помощь в розыске и доставке в военный комиссариат граждан, уклоняющихся от прохождения медицинской, призывной комиссии;

— для организованной работы призывной комиссии и обеспечения порядка выделить наряд милиции на весь период работы комиссии;

— до 15 сентября 2005 года представить списки лиц, привлекавшихся к уголовной ответственности, состоявших и состоящих на учете за правонарушения, бродяжничество, употребление наркотических, токсических веществ, алкоголя и медицинских препаратов в немедицинских целях, а также сведения о лицах, получивших гражданство РФ;

— от органов дознания и предварительного следствия — списки лиц, в отношении которых возбуждались или возбуждены уголовные дела, а также осужденных за совершение преступления.

9. Начальнику отдела ЗАГС Атласовой У.Н. до 15 сентября 2005 года представить сведения о гражданах, переименовавших фамилию, имя, отчество и умерших в текущем году.

10. Главному врачу ЦУБ Сотникову В.А.

— обеспечить медицинскую комиссию на период проведения мед. освидетельствования граждан, подлежащих призыву на военную службу, медикаментами, медицинским оборудованием, инструментарием, имуществом согласно приказам МО РФ № 400 от 6 сентября 1999 г., №200 от 20 августа 2000 г.;

— до 15 сентября 2005 г. представить из всех лечебных учреждений улуса в военный комиссариат медицинские карты амбулаторного больного, выписки из мед. карт стационарного больного и другие медицинские документы, а также лиц, состоящих на "Д" учета и переболевших в течение последних 12 месяцев инфекционными и паразитарными болезнями, сведениями о профилактических прививках о непереносимости медикаментозных средств, а также сведения о лицах, признанных инвалидами;

— провести флюорографическое (рентгенологическое исследование) органов грудной клетки в двух проекциях, анализ крови, определение группы крови и резуса фактора, анализ мочи, ЭКГ. В день освидетельствования — измерение роста и массы тела;

— для стационарного обследования (лечения) выделить 10 коек в лечебных учреждениях улуса.

11. Для обеспечения работы призывной комиссии нижеперечисленным организациям, предприятиям, учреждениям на весь период работы с 10 по 14 октября 2005 года выделить технических работников с сохранением заработной платы:

— улусное управление образования (Сидоров Е.С.) — 1 чел., врач-невропатолог

— Центр занятости и труда населения — 1 чел.

12. Управлению экономики муниципального образования ГСМ в период проведения призыва и мед. освидетельствования граждан для розыска граждан, уклоняющихся от прохождения медосвидетельствования и для перевозки врачей-специалистов, членов призывной комиссии.

13. Предупредить, что исполнители, не выполнявшие данное постановление, будут привлечены к административной ответственности согласно Законодательству РФ. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на председателя улусной призывной комиссии, заместителя главы муниципального образования Иустиновой А. С. и военного комиссара Чурапчинского улуса подполковника Данилова И.С.

Глава муниципального И. Аммосов.

автор тус байдлаа сүгэр: